

Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) in Zuid Limburg!

Op 6 juni 2006 werd door Kim Huskens de eerste sierlijke witsnuitlibel (LEUCCAU) sinds 1970 waargenomen op de Sint Pietersberg. Hieronder doet zij verslag van haar waarneming en de daarop georganiseerde excursies.

Tijdens een onderzoek van De Vlinderstichting naar het voorkomen van de Veldparelmoervlinder (*Melitaea cinxia*) op de Sint-Pietersberg, werd op 6 juni 2006 een mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel waargenomen (foto 1). Op afstand viel meteen het knotsvormige achterlijf op. Op afstand is snel één foto gemaakt, zodat de soort in ieder geval op naam gebracht zou kunnen worden. Gelukkig maar, want na nog wat dichterbij gekomen te zijn vloog het dier weg. Na de libel voor de tweede keer kort gezien te hebben, vloog het dier wederom weg en was hij nergens meer te bekennen. Thuis opgezocht bleek het een mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel te zijn. Deze soort was sinds 1970 niet meer gezien in Nederland en is ook in België uitgestorven. De volgende dag kwam de bevestiging van de soort, en bleek het daadwerkelijk om de Sierlijke witsnuitlibel te

gaan.

Foto 1: Mannetje Sierlijke witsnuitlibel (K. Huskens)

De waarneming is gedaan in de ENCI-groef op de Sint-Pietersberg bij Maastricht. Het dier bevond zich vlakbij een visvijver van ongeveer één hectare groot, die aan de oost- en westzijde is omgeven door hellingbos. Om deze vijver ligt een grindpad welke naar de ENCI-groef gaat. Tussen de vijver en het grindpad bevindt zich een extensief beheerde strook met bomen en bloemrijke delen, met onder andere Margriet (*Leucanthemum vulgare*), streepzaad (*Crepis spec.*) en Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*). In deze bloemrijke zone werd de Sierlijke witsnuitlibel waargenomen (foto 2).

Karakterisering van de Sierlijke witsnuitlibel

De Sierlijke witsnuitlibel is een libel uit de familie van

Foto 2: Biotoop bij de Sint Pietersberg waar de Sierlijke witsnuitlibel werd aangetroffen. (K. Huskens)

de Korenbouten (Libellulidae). De libel is circa 35 mm lang en heeft, net als de Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*), de kenmerkende witte achterlijfaanhangsels. Het grote verschil met deze soort is het kegelvormige, verbrede achterlijf bij de Sierlijke witsnuitlibel. Bovendien is het pterostigma van het mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel aan de bovenzijde wit (zie foto 1) en van de Oostelijke witsnuitlibel zwart. Het pterostigma van het vrouwtje is bruin, vaak aan de buitenzijde witgezoomd (net als bij de andere witsnuitlibellen). Het achterlijf van het vrouwtje is zwart met een gele tekening. De tekening op de eerste segmenten van het achterlijf bestaat uit losse vlekjes die nooit een dwarsstreepje vormen (Bos & Wasscher, 1992).

Voorkomen

De Sierlijke witsnuitlibel heeft in Europa een oostelijke verspreiding. De soort heeft zich op enkele locaties in het zuiden en oosten van Nederland voortgeplant. Onder andere op vijf locaties van de Oisterwijkse vennen. Maar sinds 1970 is de soort niet meer in Nederland waargenomen.

Excursie 13 juni 2006

Het mannetje Sierlijke witsnuitlibel bleek een week later nog aanwezig te zijn in de ENCI-groef te Maastricht. Ook maandag 12 juni werd de libel weer gezien. **Het gebied is niet vrij toegankelijk!** Om iedereen de mogelijkheid te geven om de libel waar te nemen, is er in overleg met de ENCI op dinsdag 13 juni een excursie naar de groef georganiseerd, onder leiding van Robert Ketelaar. Op de dag van de excursie werd de Sierlijke witsnuitlibel opnieuw waargenomen. Hij zat op een enkel lelieblad dat ongeveer 20 meter van de waterkant was verwijderd. Vanaf hier heeft het dier constant korte vluchten uitgevoerd over het water. Door de telescoop was de libel goed te aanschouwen, waarbij ook de karakteristieke 'obeliskhouding' werd waargenomen (zie ook foto's op: www.hartvoornatuur.nl).

Tot grote verbazing van de aanwezigen vormde het mannetje na enige tijd een paringswiel met een passerende libel. Niet veel later was dit vrouwtje bezig met eiafzet! Even werd er gedacht dat het een vrouwtje van de vuurlibel (*Crocothemis erythraea*) betrof. Aan de hand van een foto die gemaakt kon worden blijkt het toch om een vrouwtje van de Sierlijke witsnuitlibel te gaan. Zou het hier gaan om een kleine populatie?

Excursie 24 juni 2006

Bij de tweede excursie waren maar liefst 43 mensen aanwezig die de Sierlijke witsnuitlibel wilden aanschouwen. Na een tijdje gewacht te hebben, is de soort niet meer waargenomen. Wel werd er deze dag een fantastische waarneming gedaan van de Zuidelijke keizerlibel bij de ENCI-visvijver.

Kim Huskens,
www.hartvoornatuur.nl

Opmerkelijk...

Het verhaal over een halve vuurjuffer (PYRRNYM)

Als amateur natuurfotograaf met weinig vrije tijd zoek ik de "mooie natuur" meestal bij natuurgebiedjes rondom mijn woonplaats Soest.

Eén van deze favoriete gebiedjes is de heide van de Stulp bij Lage Vuursche. Een leuk gebiedje waar op natuurgebied veel te beleven valt, zo zit er bijvoorbeeld een grote populatie veldkrekels en heideblauwtjes. Ook is er een vennetje waar veel libellen voorkomen. Op zondagmiddag 23 april ging ik er samen met mijn kinderen even langs om te kijken of er wat leuks te zien zou zijn. Ik was toen getuige van het massaal uitsluipen van vuurjuffers. Het waren de eerste libellen die ik dit jaar zag. Tientallen waren druk aan het uitsluipen. Midden op de dag maak ik vrijwel nooit foto's, het licht is dan niet mooi. De eerstvolgende gelegenheid dat ik met mooi licht terug kon gaan was de daarop volgende dinsdagavond. Het bleek dat de massa vuurjuffers niet meer bij het vennetje vloog. Het enige wat ik nog kon vinden waren de achtergebleven huidjes, ook een heel mooi onderwerp om te fotograferen overigens. Naar volwassen juffers moest ik goed zoeken, en het waren vooral beschadigde exemplaren die ik vond. Naast een juffer die

verstrengeld was in een spinneweb vond ik deze gehandicapte vuurjuffer (foto 1). Zoals je ziet miste het arme beest het grootste gedeelte van het achterlijf. Maar toch was het diertje niet dood: ik neem graag de tijd om een goede foto te maken, en ben zeker een minuut of tien met dit beestje bezig geweest. In die periode zag ik hem langzaam langs de grasspriet omhoog kruipen. Maar lang zal hij niet zijn blijven leven met deze handicap.

Ik vermoed dat het beestje door een vogel is gepakt, en dat hij ternauwernood is ontsnapt...voor het grootste gedeelte dan.

Victor Bos
Meer libellenfoto's op www.victorbos.nl

Snelle verkleuring van jonge variabele waterjuffer (COENPULC) na spinnenbeet

Sinds kort ben ik geïnteresseerd geraakt in libellen. Omdat ik het nog erg moeilijk vind om een libel op naam te brengen probeer ik er een foto van te maken. De eerste gelegenheid die ik kreeg, was het fotograferen van een waterjuffer op de muur van mijn huis. De waterjuffer was vlak naast de kamperfoelie op de muur gaan zitten. De waterjuffer liet zich goed in beeld brengen en vereeuwigen (foto 2). Ik liep naar binnen om de foto aan vrouw en kinderen te laten zien. Ik kon mooi inzoomen op de waterjuffer en we stonden met ons vieren naar het scherm van het fototoestel te kijken. Toen we de ingezoomde kop van de waterjuffer in beeld kregen zagen we dat een zebрасpin de waterjuffer net achter zijn kop te pakken had. De spin had de waterjuffer te pakken genomen op het moment dat de foto genomen werd. Ik liep weer naar buiten om het tafereel live te aanschouwen. Er zal een minuut of vijf tot tien verstreken zijn tussen het maken van de foto en het kijken of de spin er nog zat met de waterjuffer. De spin zat er nog, maar het viel mij direct op dat de waterjuffer zijn felle blauwe kleuren verloren had.

Foto 1: Gehandicapte vuurjuffer (Foto: Victor Bos)